

*Makalenin Türü: Araştırma Makalesi / Research Article

*Geliş Tarihi / First Received: 21.09.2024

*Kabul Tarihi / Accepted: 01.11.2024

*Atf Bilgisi: Keskin, S.; Yıldırım, K. (2024). "Geleneksel Kemaliye Evlerinin Analitik Hiyerarşi Projesi ile İç Mekân Özgünlüğünün Değerlendirilmesi". Hars Akademi, 7 (2), 169-190.

*Citation: Keskin, S.; Yıldırım, K. (2024). "Evaluation of the Interior Authenticity of Traditional Kemaliye Houses With Analytical Hierarchy Process". Hars Akademi, 7 (2), 169-190.

*DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14549365>

GELENEKSEL KEMALİYE EVLERİNİN ANALİTİK HİYERARŞİ PROJESİ İLE İÇ MEKÂN ÖZGÜNLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Serdar KESKİN - Kemal YILDIRIM**

Öz

Bu çalışmada, Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesinde yer alan geleneksel konutların iç mekân özgünlüğü araştırılmıştır. Buna göre, Kemaliye ilçesinin ana hattı üzerinde bulunan ve ziyaretçilerin sıklıkla ziyaret ettiği güzergâhta yer alan 20 adet tescilli geleneksel konut araştırma kapsamına alınmıştır. Alan çalışması için her bir konutun fotoğrafları çekilmiş, künyesi ve rölöve çizimlerinin yer aldığı yapı kataloğu oluşturulmuştur. Bu konutların iç mekân özgünlükleri; Kemaliye evleri, geleneksel Türk evi ve mimaride özgünlük alanlarında bilimsel çalışmalar ve tez danışmanlığı yapmış olan 10 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) değerlendirme formu; üniversitelerin mimarlık, mimari restorasyon, kültür varlıklarını koruma ve onarım bölümlerinde görev alan öğretim elemanlarına, restorasyon çalışmaları yapmış mimarlara, Erzurum kültür varlıklarını koruma bölge müdürlüğü çalışanlarına, bölgede restorasyon çalışması yapmış yerel ustalara uygulanmıştır. Ele edilen veriler, bulanık mantık analiz yöntemiyle test edilerek evlerin özgünlük değerleri sayısal veriye dönüştürülmüştür. Kullanılan bu yöntem ile tek bir kişinin görüşleri yerine, farklı görüşler bütünleşerek analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde UNESCO tarafından geçici miras listesine alınan Kemaliye bölgesinde yer alan geleneksel konutların özgünlüklerinin korunması, uygun müdahale yöntemlerinin belirlenmesi amaçlanarak, kültürel miras niteliği taşıyan bu konutların gelecek kuşaklara aktarılması sürecine yardımcı olacak önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Geleneksel Kemaliye evleri, mimari koruma, mimaride özgünlük, AHP.

EVALUATION OF THE INTERIOR AUTHENCITY OF TRADITIONAL KEMALİYE HOUSES WITH ANALYTICAL HIERARCHY PROCESS

Abstract

In this study, the interior originality of traditional houses located in Kemaliye district of Erzincan province was investigated. Accordingly, 20 registered traditional houses located on the main line of Kemaliye district and on the route frequently visited by visitors were included in the scope of the research. For the field study, photographs were taken of each house, and a building catalogue was created that included the building description and survey drawings. The interior originality of these houses was evaluated by 10 experts who have done scientific studies and thesis consultancy in the fields of Kemaliye houses, traditional Turkish houses and originality in architecture. The Analytical Hierarchy Process (AHP) evaluation form used in the study was applied to academic staff working in the architecture, architectural restoration, cultural heritage protection and repair departments of universities, architects who have done restoration work, employees of the Erzurum Cultural Heritage Protection Regional Directorate, and local masters who have done restoration work in the region. The data obtained were tested with the fuzzy logic analysis method and the authenticity values of the houses were converted into numerical data. With this method, instead of the opinions of a single person, different opinions were integrated and analysed. As a result of the findings obtained, it was aimed to protect the authenticity of the traditional houses in the Kemaliye region, which is included in the temporary heritage list by UNESCO, to determine the appropriate intervention methods, and important results were reached that will help the process of transferring these houses, which are cultural heritage, to future generations.

Keywords: Traditional Kemaliye houses, architectural conservation, architectural uniqueness, AHP.

*Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Ankara. skeskin@erzincan.edu.tr /ORCID: 0000-0002-4550-1904.

*Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği, Ankara. kemaly@gazi.edu.tr / ORCID: 0000-0001-5447-1201.

Giriş

Yapılan çalışmalarda Türk Evi kavramı; temelinde aynı kültürel ve fiziksel özellikleri taşısa da “Türk Evi”, “Osmanlı Evi”, “Anadolu Evi” gibi farklı başlıklar altında ele alınmıştır (Gür 2023: 7). Türk geleneğinde anne, baba, çocuklar, gelinler ve damatların bir arada yaşadığı büyük aile düzeni, göçebelikteki gibi yerleşik düzene geçildikten sonra da konutun plan kurgusunun yapılanmasında etkili olmuştur. Çadırda birbirine yakın konumlandırılan birimler, yapı içinde odalara dönüşmüştür (Küçükerman, Güner 1995: 41). Türk evinin gelişimini “Otağ”dan “oda”ya evirilerek gerçekleştiğini savunmuştur. Genel ilkeler açısından iki mekân arasında büyük yakınlıklar bulunmaktadır. Bu benzerlikler kapalı depolama alanları, yüklük, sedir, sandık ve sekilerdir. Isınma için konumlanan ocak ise otağlarda merkezde yer alırken odalarda kenarlara konumlandırılmıştır.

Geleneksel Türk evi örneklerinden biri olan Kemaliye evlerinde mimari kurguya yön veren fonksiyonlar yaşama, hizmet etme ve servis şeklinde oluşmuştur. Yaşama eylemleri; yemek yeme, dinlenme; servis eylemleri pişirme, yıkama, hayvan bakımı, hazırlama, hizmet eylemleri ise dokuma, kurutma, yetiştirme şeklinde gruplanmıştır. Mekân kurgusunda bu fonksiyonlar ana rol oynamakta, yazlık-kışık odalar, selamlık, başoda, divanhane, sofa, samanlık, ahır, yetme adı verilen dam, kahve ocağı ve soğukluk olarak geleneksel Kemaliye evlerini oluşturmaktadır (Alper 1990: 66).

Kemaliye evlerinde iç sofaya aralık adı verilmektedir. Sofa girişin devamı olacak şekildedir. Ana katta bir kot yüksekte yer alan divanhaneye sofadan çıkılmaktadır. Sofaya tüm odalar açılmakta ve merdivenlerde sofa da yer almaktadır. Bu evlerde oturma amaçlı kullanılan ve evin en iyi manzarasının bulunduğu bölüme divanhane adı verilir (Vural 2010:76). Geleneksel Kemaliye evlerinde iç mekân donatılarının başında yüklükler gelmektedir. Üç parça ve iki bölümden oluşan bu yüklükler hem depolama amaçlı hem de gusülhane olarak kullanılmaktadır. Bazı evlerde bu gusülhanelerin zemini çinkodur. Odalarda ocak, niş, sedir, çiçeklik ve odayı boydan boya kuşatan ahşap kuşak bulunmaktadır (Keskin 2016: 31).

Tarihçe olarak bakıldığında geleneksel Türk evlerinin yapım tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte zaman içinde ihtiyaçlar dahilinde gelişmiş, yöre halkının yaşam tarzıyla uyumlu ve zamanla genel şekle oturmuş olduğu söylenebilir (Şahin 2024: 138). Geleneksel Kemaliye evlerinde ise 1895 yılında gerçekleşen ayaklanma ile evlerin kentsel dokusunun mekansal gelişimi etkilenmiştir bu nedenle bazı konutların yapım tarihi bilinirken çoğunlukla 19. yy başlarında veya 18. yy sonlarında yapıldığı tahmin edilmektedir (Yapan, Büyükmihci 2023: 248).

Genel anlamda geleneksel konut mimarisinde yapılan tarihsel ve kültürel çalışmalarda, yapı bağlamında kültür, bölgenin konut anlayışı, mekân ilişkisi, din, mahremiyet, nesnel çevre ve sosyal yapı gibi etmenlerin etkileşimi vurgulanmıştır (Turgut 1990: 63; Çahantimur 1997: 81). Kemaliye’de yer alan geleneksel konutlarda da bu etkileşimlerin çoğunu görmek mümkündür. Literatüre bakıldığında otantiklik bağlamında yapılan çalışmalarda konutlardan ziyade anıt yapılar üzerine çalışmaların olduğu görülmektedir. Toplumun kültürünün temel ifadesi olan sivil mimarinin, dünya genelindeki kültürlerin farklılığı yansıtması ve konutların bulunduğu bölge ile kültür arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından önem arz etmektedir (Arı Akman 2024: 43).

Bu çalışmada, literatürde fazla yer almaması nedeniyle konutlar üzerine çalışılmış ve bu bağlamda Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesinde yer alan ve UNESCO tarafından geçici miras listesine alınan tescilli yapıların iç mekân özgünlüğü araştırılmıştır.

Özgünlük kavramı; kültürel mirasın korunması bağlamında malzeme, işçilik, tasarım ve bulunduğu konumu yani yapılışından günümüze kadar geçen süreçte kazandığı kimlik olarak ifade edilmiştir (Şahin 2021: 69). Özgün kavramı yaratıcılık, özerklik, yenilik gibi anlamları kapsamaktadır (Duygun 2023: 44).

Mimaride Özgünlük; Mimari olarak bir eser veya yapı, başka eser veya yapıya benzerlik gösterse bile bu Mimari eser tarihi belge niteliği taşıyorsa o eser korunmaya değerdir (Ahunbay 2014: 19). Günlük hayatta “sahte olmayan, gerçekçi” anlamlarıyla ifade edilen otantiklik kavramı; mimaride tarihibir süreçle ilişkili, samimi, doğru, orijinal anlamıyla birlikte ifade edilen yapının malzemesi, işçiliği, işlevi, biçimi, ve konumu ile kazandığı kimliği belirten geniş bir anlama sahiptir (Şahin 2021: 70). Bu çalışmada geleneksel Kemaliye konutlarının özgünlüğünün belirlenmesinde bulanık mantık ve Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) kullanılmış ve bu kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

Bulanık mantık analiz yöntemi klasik mantığa karşı çıkararak geliştirilmiştir ve günümüzde birçok alanda ve disiplinde, problemlerin belirsizlik halini belirli hale getirip karmaşık sorunların çözümü için kullanılmaktadır. Klasik mantıkta yer alan kesin kümeler ve önermelere karşı belirsiz ve kesin olmayan kavramlardan yararlanarak daha tutarlı ve anlamlı karar vermeyi kolaylaştırmaktadır (Altaş 1999: 82). Bulanık mantık analiz yönteminde bulanık küme teorisinden faydalanarak sözel ifadeler sayısal verilerle ortaya koyulmaktadır (Keskenler, Keskenler 2017: 7). Bulanık mantık ilk kez Lotfi Zadeh tarafından ortaya atılmıştır. Zadeh’in ortaya koyduğu bu yöntemde klasik mantığın iki değerli mantığına karşın alternatif olarak teknolojiyle desteklenmiş süreç geliştirilmiştir. Aristoteles’in “yanlış” ve “doğru” veyahut “0” ve “1” gibi keskin ifadeler yerine bulanık mantık ara değerlerinin kullanılabilceğini savunmuştur (Şahin 2021: 82).

Doğada karşılaşılan ifadelerde örneğin az-çok, yavaş-hızlı, sıcak-soğuk, kısa-uzun gibi ikili değişkenlerin arasında yani “0” ile “1” arasındaki değerler çok kısa, biraz kısa, kısa, orta uzun, uzun, çok uzun gibi esnek ara değerler bulanık mantık yöntemi ile tanımlanmıştır (Ertuğrul, 1996:41). Bulanık mantık ile klasik mantık arasındaki fark, bulanık değerlerin sonsuz değer taşıma ihtimalidir (Işıklı, 2010:96). Renkler üzerinden bir örnek oluşturulacak olunursa iki kavram “beyaz” ve “siyah” değerleri klasik mantık, “beyaz” ile “siyah” arasında yer alan tüm gri tonlarının oluşturduğu değerler ise bulanık mantığı ifade eder.

Saaty (1977) tarafından geliştirilen AHP yöntemi daha etkin kararlar verebilmek için insanların kendi karar verme mekanizmasını oluşturmuştur. Bu yöntemle karmaşık karar problemleri, karar alternatifi ve kriterlerin göreceli olarak önem sırasının belirlenip, karar mekanizmasının çalışmasını sağlayan yöntemdir (Timor 2011: 45). Analitik hiyerarşi sürecinde problemin çözümü üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi problemin çözümlenmesi amacıyla hiyerarşi modelinin yapısının oluşturulması, ikinci adım olarak belirlenen kriterlerin ikili karşılaştırma matrislerinin uygulanarak derece ağırlıklarının belirlenmesi ve son olarak karar matrislerinden faydalanarak alternatif seçimi ve sıralamanın yapılmasıdır (Şahin 2021: 90).

Bulanık mantık sistemini kullanmak amacıyla Matlab2023 programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için oluşturulan gruplandırılmalarındaki her bir kriterin değer aralıkları ve sisteme işleyiş aşamaları belirlenerek bulanık mantık sisteminde girdi bölümüne, iç mekân için belirlenmiş olan özgünlük değerlerinin kriterleri giriş bölümüne işlenmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında ise kural tablosunu belirlemek için sadece uzmanların o anki bilgi birikimi ve algısına göre yapılması yerine AHP yöntemi kullanılarak her bir kriterin kendi içerisinde özgün ağırlıklarını hesaplanması yapılmıştır. Özgünlük kriterleri iç mekân mimari özgünlük kriterleri olarak hazırlanarak konunun uzmanlarına, AHP yöntemi kullanarak bir şablon oluşturularak değerlendirme yapılmıştır.

Yöntem

Araştırma Ortamı

Bu çalışmada, Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesinde yer alan tescilli konutlar içinden seçilen yirmi konutun iç mekân özgünlüğü araştırılmıştır. UNESCO tarafından geçici miras listesine alınan Kemaliye’de kentin ana güzergâhı içerisinde yer alan, yerli ve yabancı konukların sıklıkla ziyaret ettiği, kentin ileri gelenlerinin yaşadığı, tarihçe daha eski inşa edildiği bilinen kentin simgesi niteliğinde değerlendirilebilecek ve koruma kurulu tarafından korunmaya alınmış tescilli konutlar seçilmiştir.

Özgünlük Değerlendirme Modeli Geliştirme

Bölgede seçimi yapılan 20 konut için 10 uzmana Özgünlük Değerlendirme Kriterlerine göre konutların iç mekân özgünlüğünün değerlendirilmesi istenmiştir. İç mekân özgünlük kriterleri malzeme özgünlüğü, form (biçim) özgünlüğü, yapım tekniği işçilik özgünlüğü, kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü olarak altı bölüme ayrılmıştır.

Malzeme özgünlük kriteri, yapıyı oluşturan duvar, tavan, döşeme, süsleme, bezeme ve iç mekân donatıları gibi yapı elemanlarını kapsamaktadır. Form (Biçim) özgünlüğü, özgün malzeme kullanılarak yapıyla bütünlük oluşturmasını ifade etmektedir. Yapım tekniği (İşçilik) özgünlüğü, Malzeme ve form biçim özgünlüğüyle birlikte ele alınmıştır. Yapıda meydana gelen çeşitli onarım ve müdahaleler yapıyla bütünleşmiş ise özgün kabul edilmiştir. Kullanım ve işlev özgünlüğü, mekânı oluşturan duvarları tamamen veya kısmen değiştirerek yeni mekânların oluşturulması veya yapıya farklı işlevler verilmesi durumunda yapının özgün

işlevinin yitirip yitirmediği dikkate alınmıştır. Kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapıyı çevresi ile birlikte ele almak amaçlanmıştır. Yapının etrafındaki dokunun korunması, dönem mimarisini ifade etmesi açısından önemlidir. Yapının ruhu ve kimliği, yapıların benzer dönemlerde inşa edilmesi, bölge halkının benzer kültüre sahip olması nedeniyle konutların aynı kültür ve dönem kriterlerini sağlaması gerekmektedir.

Kullanılan malzemenin özgünlüğü, yapının form özgünlüğü ve yapının yapım tekniği özgünlüğü değer (derece) aralıkları yedi basamaklı olarak oluşturulmuştur. Bu değer aralık basamakları; **Özgün değil (1), Çok az özgün (2), Az Özgün (3), Orta derecede özgün (4), İyi derecede özgün (5) Çok iyi derecede özgün (6), Tam özgün (7)** şeklindedir.

Kullanım ve işlev, kentsel çevre içindeki konumu, yapının aurası ve kimliği kriterlerinin değer (derece) aralıkları ise beş basamaklı olarak oluşturulmuştur. Bu değer aralık basamakları; **Özgün değil (1), Az özgün (2), Orta derecede özgün (3), İyi derecede özgün (4), Tam özgün (5)** şeklinde düzenlenmiştir.

Yapı özgünlük kriterlerinin değer aralıkları ve tanımları ise şu şekilde düzenlenmiştir.

Yedi Basamaklı Ölçeğin Değer Aralıkları ve Tanımları

Özgün Değil (1): Tasarım bağlamında yapının özgün durumunun olmaması durumu. Özgün yapım tekniğinin yapı genelinde olmaması durumu.

Çok Az Özgün (2): Yapı genelinde özgün materyallerin az olması durumu. Özgün mekân biçiminden ve malzemelerinden yapı genelinde çok az kalıntının bulunması durumu. Özgün malzeme ve yapım tekniğinin yapı genelinde çok az olması durumu.

Az Özgün (3): Müdahaleler sonucu yapı genelinde az ile orta arasında özgün malzemenin bulunması durumu. Özgün malzeme ve yapım tekniğinin yapı genelinde orta düzeyden az olması ve özgün olmayan tekniklerin fazla olması durumu.

Orta Derecede Özgün (4): Müdahaleler sonucu yapıda bulunan özgün malzemelerin özgünlüğünün orta derecede olması. Mekân ve öge olarak yapı genelinde özgün formların, özgün olmayan form ve malzemelere eşit olması durumu. Özgün malzeme ve yapım tekniğinin özgün olmayan tekniklerle benzer ölçüde olması durumu.

İyi Derecede Özgün (5): Mekân ve öge olarak özgün malzeme ve formun sonradan yapılan malzeme ve formlara göre daha fazla olması durumu. Özgün malzeme ve yapım tekniğinin fazla olması ve özgün olmayan tekniklerinde görülmesi durumu.

Çok İyi Derecede Özgün (6): Yapının genelinde özgün malzemelerin bütüne yakın korunmuş olması durumu. Özgün form ve malzemenin yapı genelinde büyük oranda korunmuş olması durumu. Özgün malzeme ve yapım tekniğinin hemen hemen yapının tamamında özgün olarak bulunması durumu.

Tam Özgün (7): Yapının bütünüyle özgün olması durumu. Yapım tekniğinin tam olarak yapı genelinde özgün olması durumu.

Beş Basamaklı Ölçeğin Değer Aralıkları ve Tanımları

Özgün Değil (1): Yapının özgün işlevini farklı bir işlev verilmesi sonucu kaybetmesi durumu. Yapının ilk yapıldığı konumda bulunmaması durumu. Yapının yeniden yapılması ve yapının kimliğini ve ruhunu yansıtmak öğelerin bulunmaması durumu.

Az Özgün (2): Yapının sadece bir mekânının veya çok az kısmının özgün işlevini koruması diğer kısımlarının ise farklı işlevlerde kullanılması durumu. Yapının ruhunu ve kimliğini yansıtmak öğelerin sadece birinin veya çok azının bulunması durumu.

Orta Derecede Özgün (3): Yapı mekânlarının birkaçının özgün işlevini yerine getirmesi, farklı işlevlerle kullanılan mekânların biraz daha fazla olması durumu. Yapının çevresinin kısmi olarak değişmemiş olarak kalması ve yapının ilk yapıldığı konumda bulunması durumu. Yapının ruhunu ve kimliğini yansıtmak öğelerin yapı genelinde ortalama derecede bulunması durumu.

İyi Derecede Özgün (4): Yapının hemen hemen bütün mekânlarının özgün işlevle kullanılması durumu. Yapının çevresinin büyük ölçüde korunmuş olması. Yapının ruhunu ve kimliğini yansıtacak öğelerin yapı genelinde çoğunlukla bulunması ve yapının özgün kimliğinin çoğunlukta olması durumu.

Tam Özgün (5): Yapının tamamının özgün işlevinde kullanılması durumu. Yapının tamamıyla özgün konumda olması ve çevresinin özelliklerini günümüze ulaştırmış olması durumu. Yapının ruhunu ve kimliğini yansıtacak öğelerin yapı genelinde tamamen bulunması, yapının günümüze tam olarak özgün bir şekilde ulaşması durumu.

Bu kriterlere göre değerlendirme aşamasında yapıda yer alan iç mekan donatılarının malzeme, işçilik, form, kullanım ve işlev, kentsel çevre ve yapının ruhuna göre özgünlükleri değerlendirilmiştir. Yapıda yer alan bu donatıların yapılan müdahaleler sonucu yok olması, izlerinin kalması, eşit olması veya özgünlüğünü korumuş olması dikkate alınmıştır. Örneğin yöreye özgü nitelikte olan yüklük ve çiçeklikler tamamen değiştirilmiş ise özgün biçimde yeniden yapıp yapılmadığı, kalan izler varsa bu izlerin korunup korunmadığı veya günümüze kadar ulaşmış ise işlevini koruyup koruyamadığı dikkate alınmıştır.

Yukarıdaki kriterlere göre uzman görüşleri alındıktan sonra çoklu karar verme yöntemlerinden biri olan AHP ile alternatif düşüncelerin ele alınması ve kriterlerin göreceli önem sırasının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen veriler ile bulanık mantık analizi yapılarak evlerin özgünlük değerleri sayısal olarak ifade edilmiştir. Böylece uzmanların kriter değerlendirmeleri belli bir sistematik doğrultusunda önem sıralarının etkisiyle değişimleri ve farklı sonuçlara ulaşmayı sağlamıştır. Örneğin; uzmanların çok iyi olarak değerlendirdiği kentsel çevre ve konum özgünlüğü AHP ile yapılan önem sırasında diğer kriterlere göre daha az etkilediği sonuçlandırmada yapının genel özgünlüğüne etkisi sayısal olarak biraz daha azalacaktır. Bu durum sonuçların önem sırasına göre değişimini sağlayacaktır. Çalışmada uzman görüşlerinin direkt alınmayarak AHP ve bulanık mantık ile değerlendirilmesi bu çeşitliliği ve değişimi sağlamıştır.

Bulanık mantık analizi için kural tabloları oluşturulmuştur. Kural tablosunun sistematikliğini oluştururken daha nicel ve özgün bir değerlendirme yapabilmek için AHP yöntemi devreye girmektedir. Bu aşamada özgünlük değerlendirme modelinde belli bir sistematik eşliğinde kural tablosu oluşturmak için AHP yöntemi kullanılarak kriterlerin özgün değer ağırlıkları belirlenmiştir. Bu değerler neticesinde kural tablosu oluşturulmuştur. Bu sayede ortaya çıkacak modelin daha objektif ve doğru kararlar vermesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda AHP yöntemi ile çalışmanın amacına uygun bir şekilde; konunun uzmanlarının verileri eşliğinde geleneksel konutların iç mekân özgünlük kriterlerinin etki ağırlıkları ortaya konmuştur. AHP yöntemi ile özgünlük kriterlerinin değer ağırlıkları hesaplandıktan sonra, bulanık mantık sistemindeki kural tablosunda yer alan her satırdaki her bir kriterin değer ortalaması ile özgün değer ağırlıkları çarpılarak ortalama değeri hesaplanmış ve sonuç kural değeri elde edilmiştir.

İç mekân özgünlükleri için hazırlanan AHP değerlendirme formu (Şekil 1); üniversitelerin Mimarlık bölümleri, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Mimari Restorasyon bölümlerinde görev yapmakta olan akademisyenlere, restorasyon alanında serbest piyasada çalışan mimarlara, Kemaliye evlerinde restorasyon çalışmaları yapmış firmalara, Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü çalışanlarına, Kemaliye ile ilgili yüksek lisans veya doktora tezi hazırlamış olanlara ve bölge halkından restorasyon ve koruma hakkında çalışmalar yapmış olan toplam 120 kişiye doldurtulmuş ve içlerinden tutarlı olan 40 form değerlendirmeye alınmıştır. Veri toplamak için kullanılan değerlendirme formunun gerekli etik izni, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu tarafından 31.10.2023 tarih ve 03/01 sayılı numarasıyla verilmiştir.

Bulgular

İç mekân için yapılan AHP ile değerlendirmede ortaya çıkan sonuçlar; malzeme özgünlüğü (0,12), form-biçim özgünlüğü (0,16), yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü (0,20), kullanım ve işlev özgünlüğü (0,16), kentsel çevre ve konum özgünlüğü (0,11), yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü (0,25) şeklindedir. Elde edilen sonuçlara göre geleneksel konutlarda iç mekân özgünlüklerinin en önemli kriteri olarak yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü olduğu, önem sıralamasına göre etki oranı en düşük olan özgünlük değeri ise kentsel çevre ve konum özgünlüğü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada iç mekân özgünlüğü için çıkan sonuçlar aşağıda ele alınmıştır.

Ahmet Çetinkaya Evi

Şekil 3. Ahmet Çetinkaya evi iç mekân görsel örnekleri.

Zemin kattan gelen merdivenle binanın güneybatı cephesine, komşu bahçeye bakan sofa bölümüne ulaşılmaktadır. Bu katta sofadan geçilen 3 oda bulunmaktadır. Yapıda yöreye özgü çiçeklik ve yüklük örneği bulunmaktadır. Tablo 1’de Ahmet Çetinkaya Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. Ahmet Çetinkaya Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Az	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Form (Biçim)	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Az	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	Az	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	70	66,53	77,52	70	77,52	75,44	77,52	50	77,52

Not: U= Uzman'ın kısaltması

Tablo 1’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Ahmet Çetinkaya evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Yapılan değerlendirmelerin çeşitlilik göstermesi konutun içinde kullanılan çiçeklik öğelerinin sonradan müdahale edilerek üst yüzey işlemi yapılması olarak düşünülmektedir. Yapının diğer iç mekân donatılarını korumuş olması özgünlüğünün İyi olarak değerlendirilmesini sağlamıştır.

Ali Fuat Güven Evi

Şekil 4. Ali Fuat Güven evi iç mekân görsel örnekleri.

Bodrum+ zemin+ çatı katı (Dam Yetme) olmak üzere 3 katlıdır. 1. katında altı oda, selamlık, mutfak, banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Giriş ve hol zeminleri rihtım kaplama olup oda iç kısımlarında yüklük ve çiçeklik yer almaktadır. Oda iç kısımları sade ve yalındır. Tablo 2’de Ali Fuat Güven evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Ali Fuat Güven evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Form (Biçim)	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Az	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Az	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Az	İyi	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	35,42	77,52	72,74	77,52	70	77,52	75,44	77,52	50	77,52

Tablo 2’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Ali Fuat Güven evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda uzman görüşleri yapıda yer alan iç mekân donatılarının özgünlüğünü koruması ve sonradan müdahale ile değiştirilmemesi nedeniyle **İyi** olarak sonuçlanmıştır.

Ann Marie evi

Şekil 5. Ann Marie evi iç mekân görselleri

Yapının çatı katında yetme (Dam) bulunmaktadır. Yetmenin bulunduğu alan yöreye özgü döşeme türü olan rıhtımdan yapılmıştır. Yapının aralık kısımlarında rıhtım döşeme bulunurken diğer kısımlarda ahşap döşeme kullanılmıştır. İç mekân donatıları olarak yüklük ve çiçeklik bulunmaktadır. Tablo 3’de Ann Marie evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. Ann Marie evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	Tam	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	Tam	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Tam	İyi	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	Tam	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	81,42	77,52	75,44	50	70	77,52	75	94,53	77,52	88,30

Tablo 3’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Ann Marie evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Ann Marie evinde dam kısmında bulunan yöreye özgü rıhtım döşemelerin bulunması ve yüklük, çiçeklik gibi unsurların korunmuş olması özgünlük değerlendirme sonucunun **İyi** olmasını sağlamıştır.

Berrin Dinçer Evi

Şekil 6. Berrin Dinçer evi iç mekân görselleri

Bodrum kat, zemin kat, 1. kat ve çatı katı (yetme katı) olmak üzere 4 kattan oluşan yapının yetme katında dam kısmı kapatılarak kapalı mekân haline getirilmiştir. Bu mekânı ve binayı örten çatıda özgün dam örtü sistemine sonradan yapılan ilavedir. Doğu yönde orijinalinde bulunan odalar iptal edilmiştir ve çatı katı tek mekân olarak kullanılmaktadır. Tablo 4’de Berrin Dinçer evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Berrin Dinçer evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	70	74,46	77,52	70	77,52	83,52	77,52	85,02	85,02

Tablo 4’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre Berrin Dinçer evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Berrin Dinçer evinde yer alan iç mekân donatılarına müdahale edilmemiş olması ve dam kısmında bulunan yöreye özgü rihtim döşemesinin korunması özgünlük değerinin **İyi** olarak sonuçlanmasını sağlamıştır.

Mahmut Efeoğlu Evi

Şekil 7. Mahmut Efeoğlu evi iç mekân görselleri

Günümüzde yapı alt kat, yer katı, avlu katı ve dam katı olmak üzere dört katlı olup özgün plan şemasını korumaktadır. Kemaliye evlerinin genelinde olduğu gibi yapının dam katı ahşap dikmeler ile kırma çatı yapılarak kapatılmıştır. Yapının avlu katı ve alt katı halen aktif olarak kullanılmaktadır. Bu evde, sokağa açılan avlu ile birlikte bahçeye açılan kademeli teraslar yer almaktadır. Evin avlusu ve servis birimleri “rihtim” döşeme ile kaplıdır. Bu döşeme sistemi “aralık” mekânından evin “başoda”sına kadar ulaşmaktadır. Tablo 5’de Mahmut Efeoğlu evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. Mahmut Efeoğlu evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Çok İyi	Çok İyi	Orta	Çok İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Tam	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Çok İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	İyi	İyi	İyi	Tam	Orta	Tam	İyi	İyi	İyi	Tam
Kentsel Çevre ve Konum	Tam	İyi	Orta	Tam	İyi	Tam	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	İyi	İyi	Tam	İyi	İyi	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	84,38	77,48	85,02	93,49	74,52	94,53	83,52	85,02	77,52	87,53

Tablo 5’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Mahmut Efeoğlu evi iç mekân özgünlüğü **Çok İyi** olarak bulunmuştur. Kemaliye ilçesinde yer alan en özgün konutlardan biri olarak nitelendirilen Mahmut Efeoğlu evinde iç mekân donatıları korunmuş ve herhangi bir işlem uygulanmamıştır, bu nedenle yapının özgünlük değerlendirmesi **Çok İyi** olarak sonuçlanmıştır.

Şekil 8. Hanımeli Pansiyon iç mekân görselleri

Zemin, 1. kat ve çatı katından oluşan yapı düzgün bir plana sahiptir. Çatının üst dokusu galvaniz saçtır. Yapı, günümüzde pansiyon olarak kullanılmaktadır. Zemin kattan tek kanatlı ahşap kapı ile giriş yapılan yapıda, 1. kata sağ cepheden birer tek kanatlı kapı ile girilmektedir. Tablo 6’da Hanımeli Pansiyonu uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Hanımeli Pansiyon uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	Orta	İyi	Az	Orta	Az	Orta	İyi	Orta	İyi
Form (Biçim)	Az	İyi	Çok İyi	Az	İyi	Az	Az	İyi	Orta	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Orta	Az	İyi	Az	Orta	Orta	Orta	İyi
Kullanım ve İşlev	Az	İyi	İyi	Az	Orta	Az	Az	İyi	Orta	Orta
Kentsel Çevre ve Konum	Az	Orta	İyi	Az	İyi	Az	Orta	İyi	Orta	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	İyi	Az	İyi	Az	Orta	Orta	Orta	Orta
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	35,41	70	77,54	30	70	30	50	70	50	70

Tablo 6’da verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hanımeli Pansiyon iç mekân özgünlüğü **Orta** olarak bulunmuştur. Yapıya yapılan müdahaleler sonra yüküklerin yöreye özgü formunu yitirmiş olması ve döşemelerin değiştirilmesi sebebiyle özgünlük değeri **Orta** olarak değerlendirilmiştir.

Eğim Konağı Butik Otel

Şekil 9. Eğim Konağı Butik Otel iç mekân görseli

Eğimli araziye oturtulan yapı bodrum, zemin kat, 1. kat ve yetme olmak üzere 4 kattan oluşmaktadır. Yapının yetme hariç her katına sokaktan veya bahçeden giriş kapısı bulunmaktadır. Yapı günümüzde otel olarak kullanılmaktadır. Yapılan yenileme sonrası teras olarak kullanılan son kat camekân ile kapatılmıştır.

Tablo 7’de Eğin Konağı Butik Otel uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Eğin Konağı Butik Otel uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	Az	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Orta	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Çok İyi	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	Orta	Orta	Orta	Orta	İyi	Az	İyi	İyi	Orta
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	Tam	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	500	71	77,84	50	72,45	77,62	50	80,70	77,62	91,52

Tablo 7’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Eğin Konağı Butik Otel iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Konut olarak inşa edilen yapının işlev kazandırılarak otel haline getirilmesine rağmen iç mekân öğelerinin özgünlüğünü korumuş olduğu sonucuna varılmıştır.

Halil Akfırat Evi

Şekil 10. Halil Akfırat evi iç mekân görselleri

Yapının zemin katı depo olarak kullanılmakta, ara katı ise hol, odalar, mutfak ve banyodan oluşmaktadır. Mutfakta niş yer alırken, konutta şerbetlik ve yüklük bulunmaktadır. Tablo 8’de Halil Akfırat Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Halil Akfırat evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	Orta	İyi	Az	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	Orta	Çok İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	Tam	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	Tam	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	58,46	79,44	50	70	77,62	75,44	80,70	77,62	86,03

Tablo 8’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Halil Akfırat evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Yapılan değerlendirme sonucu iç mekân öğelerinin çoğunluğuna müdahalede bulunulmadığı tespit edilmiş ve bu nedenle özgünlük değeri **İyi** olarak bulunmuştur.

Hatice Balioğlu evi

Şekil 11. Hatice Balioğlu evi iç mekân görselleri

Bozuk bir dikdörtgen planı olan bina; bodrum kat, zemin kat, birinci kattan oluşmaktadır. Çatı galvaniz saç kaplamasıyla örtülmüştür. Ahşap hatıllı taş duvarlar sokak cephesinde, bahçe ve iki yan cephede kat yüksekliğince devam etmektedir. İç mekân donatısı olarak dolap, yüklük ve çiçeklik bulunmaktadır. Tablo 9’da Hatice Balioğlu Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Hatice Balioğlu evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Çok İyi	Çok İyi	Orta	Orta	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Tam	İyi	Çok İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	78,35	80,70	70	50	70	77,62	78,54	85,02	85,02	80,70

Tablo 9’da verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hatice Balioğlu evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Bölgede yer alan konutlar içerisinde sınırlı müdahaleye maruz kalmış yapılardan biri olan Hatice Balioğlu evinde iç mekân donatılarının özgünlüğü **İyi** olarak değerlendirilmiştir.

Hatice Buzcuoğlu Evi

Şekil 12. Hatice Buzcuoğlu evi iç mekân görseli

Bozuk bir dikdörtgen planı olan bina, zemin kat, 1. kat, 2. kat ve çatı katından oluşmaktadır. Konutun genelinde kullanılan malzeme ahşap çamdır. Konutta sedir, yüklük ve çiçeklik bulunmaktadır. Tablo 10’da Hatice Buzcuoğlu Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 10. Hatice Buzcuoğlu evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	İyi
Form (Biçim)	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	77,62	73,19	77,62	70	70	73,54	85,02	77,62	77,62

Tablo 10’da verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hatice Buzcuoğlu evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Hatice Buzcuoğlu evinde iç mekân donatıları genel anlamda özgünlüğünü korumuş bu nedenle değerlendirme sonucu **İyi** olarak bulunmuştur.

Hatice Nuray Aytekin Evi

Şekil 13. Hatice Nuray Aytekin evi iç mekân görselleri

Düzgün bir kare planı olan bina; 2. bodrum kat, 1. bodrum kat, zemin kat, birinci kattan oluşmaktadır. Yapıda katlar arasında merdivenler bulunmaktadır. Oda kapıları tek kanatlı olup yüklük ve çiçeklikler mevcuttur. Tablo 11’de Hatice Nuray Aytekin Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Hatice Nuray Aytekin evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	Çok İyi	Orta	Orta	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Form (Biçim)	Orta	Orta	Çok İyi	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Çok İyi	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	Orta	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	Orta	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	70	83,30	50	70	85,03	74,16	77,62	77,62	78,44

Tablo 11’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hatice Nuray Aytekin evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Hatice Nuray Aytekin evinde sınırlı müdahaleler yapıldığı tespit edilirken yapının genel anlamda özgünlüğünü koruduğu tespit edilmiştir.

Hilmi Balioğlu Evi

Şekil 14. Hilmi Balioğlu evi iç mekân görselleri

1899 yılında yapıldığı belirtilen yapı yol üzerinde ve bahçeli olup giriş kat, 1. kat ve yetme katı olmak üzere 3 katlıdır. Odaların giriş kapıları tek kanatlı olup yüklük, çiçeklik ve nişler bulunmaktadır. Tablo 12’de Hilmi Balioğlu Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. Hilmi Balioğlu Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	Tam	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi
Yapının Ruhu ve Kimliği	Tam	İyi	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	83,63	80,70	81,02	77,62	72,28	77,62	83,52	77,62	77,62	80,70

Tablo 12’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hilmi Balioğlu evi iç mekân özgünlüğü **Çok İyi** olarak bulunmuştur. Bölgede yer alan geleneksel konutlar içerisinde özgünlüğünü çoğunlukla koruyan konutlardan biri olan Hilmi Balioğlu evinde sınırlı müdahaleler yapılmış genel anlamda özgünlüğünü koruduğu tespit edilmiştir.

Hüseyin Avni Güven Evi

Şekil 15. Hüseyin Avni Güven evi cephe görseli

Zemin kat, 1. kat ve yetme katı olmak üzere 3 kattan oluşan yapıya bahçe içerisinden giriş bulunmaktadır. Yapının zeminlerinde rihtim döşeme kullanılmış olup odalarda yüklük, çiçeklik vb. öğeleri barındırmaktadır. Tablo 13’de Hüseyin Avni Güven Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 13. Hüseyin Avni Güven Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Çok İyi	İyi	Tam	İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	İyi	İyi	Tam	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	75,44	75,26	84,83	77,62	70	85,02	75,44	85,02	77,62	80,69

Tablo 13’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Hüseyin Avni Güven iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Değerlendirilen konutta iç mekan donatılarının özgünlüğünü çoğunlukla koruduğu çiçeklik, yüklük ve döşemelerde müdahalelerin çok az olduğu kanısına varılmış ve özgünlüğü **İyi** olarak belirlenmiştir.

İlhami Örneççi Evi

Şekil 16. İlhami Örneççi evi iç mekân görseli

Zemin kat, 1. kat ve 2. kat olmak üzere 3 kattan oluşan yapı meyilli araziye oturmuştur. Yetme katı bulunmayan yapıda pencereler doğrama olarak yapılmış ve tornada işlenen yarım lokmalıklar konulmuştur.

Tablo 14’de İlhami Örnekçi Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. İlhami Örnekçi Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Orta
Form (Biçim)	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	77,62	70	77,62	50	77,62	83,52	85,02	77,62	55

Tablo 14’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, İlhami Örnekçi evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. İlhami Örnekçi evinde iç mekân donatıları özgünlüğü korunmuş olması, yapıda yöreye özgü döşeme olan rıhtımın bulunmaması nedeniyle **İyi** olarak değerlendirilmiştir.

Kemav Müze Evi

Şekil 17. Kemav Müzesi iç mekân görseli

Konut olarak inşa edilen yapı 2017 itibari ile Kemav tarafından satın alınmış ve vakfın müzesi olarak hizmet vermektedir. Giriş kat, 1. kat ve yetme katı olarak 3 kattan oluşmaktadır. Tablo 15’de Kemav Müzesi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 15. Kemav Müzesi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Çok İyi	Orta	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Çok İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	İyi
Kullanım ve İşlev	Tam	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta
Kentsel Çevre ve Konum	Çok İyi	Orta	Tam	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Tam	Orta	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	87,53	70	82,44	77,62	70	77,62	70	85,02	77,62	82,73

Tablo 15’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Kemav Müzesi iç mekân özgünlüğü **Çok İyi** olarak bulunmuştur. Yapıya yapılan müdahaleler Sonucu yapının işlevi değiştirilerek müze olarak kullanılmaya başlanmış olmasına rağmen özgünlüğünü **Çok iyi** derecede korumuştur.

Mehmet Ekrem Karausta Evi

Şekil 18. Mehmet Ekrem Karausta Evi iç mekân görselleri

Pencereler ahşap olup çift kanatlı, çift kepenekli ve ahşap lokmalıklıdır. İç mekânda ahşap eleman olarak kapı, tavan, sedir ve yüklük bulunmaktadır. Tablo 16’da Mehmet Ekrem Karausta Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 16. Mehmet Ekrem Karausta Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	Orta	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Orta	İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	İyi	Tam	İyi	Orta	Orta	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	Tam
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	77,62	78,35	77,62	50	50	83,52	85,02	77,62	87,53

Tablo 16’da verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Mehmet Ekrem Karausta Evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. Yapı genel anlamda özgünlüğünü korumuş müdahalede bulunulmasına rağmen yöreye özgü yüklük, çiçeklik gibi donatı elemanları korunmuştur.

Mualla Poyraz Konukevi

Şekil 19. Mualla Poyraz Konukevi iç mekân görselleri

Önceleri konuk evi olarak kullanılan yapı şu an boş durumdadır. Konutta ahşap çiçeklik, yüklük ve oda kapıları bulunmaktadır. Tablo 17’de Mualla Poyraz Konukevi Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 17. Mualla Poyraz Konukevi Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	Çok iyi	Orta	İyi	Orta	Orta	Orta	Çok İyi	Orta	İyi
Form (Biçim)	Orta	Çok İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	Çok İyi	Orta	İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	Çok İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	Çok İyi	Orta	İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Orta	İyi	İyi	İyi	Orta	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	85,03	70	77,62	50	50	72,86	85,02	50	73,54

Tablo 17’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Mualla Poyraz Konuk Evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. İşlev değişikliği ile konukevi olarak kullanılan konutta müdahaleler olmasına rağmen iç mekan donatıları özgünlüğünü korumuştur.

Mustafa Haznedar Evi

Şekil 20. Mustafa Haznedar Evi cephe görselleri

2 bodrum+ zemin olmak üzere 3 katlıdır. Zemin katta 4 oda, selamlık, mutfak, kiler, tuvalet bulunmaktadır. Yetme katı bulunmayan yapıda çatı katı rıhtım döşeme ile kaplanmıştır. Odalarda ahşap kapı, yüklük, çiçeklik bulunmaktadır. Tablo 18’de Mustafa Haznedar Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 18. Mustafa Haznedar Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Çok İyi	Çok İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	İyi	Çok İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Tam	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Tam
Kentsel Çevre ve Konum	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	80,69	80,70	75,56	75,56	73,56	85,03	75,44	85,02	70	87,53

Tablo 18’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Mustafa Haznedar Evi iç mekân özgünlüğü **Çok İyi** olarak bulunmuştur. Bölgenin en iyi korunmuş yapılarından biri olan Mustafa Haznedar evinde iç mekan donatıları özgünlüğünü korumuş ve değerlendirme Sonucu **Çok İyi** olarak bulunmuştur.

Naci Bilen Evi

Şekil 21. Naci Bilen evi iç mekân görselleri

Eğimli araziye oturtulan yapı 4 katlıdır ve buna ilave olarak sonradan eklenen çatı örtüsünün içine de küçük bir hacim yerleştirilmiştir. Odalarda ahşap kapı, yüklük, çiçeklik ve seki bulunmaktadır. Kemaliye'nin en büyük kütesine sahip yapılardan biridir. Tablo 19’da Naci Bilen Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 19. Naci Bilen Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Tam	Çok İyi	Orta	Orta	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Tam	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Orta	İyi	Çok İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	Tam
Kentsel Çevre ve Konum	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhu ve Kimliği	Tam	İyi	Orta	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	80,06	80,70	70	70	66,17	70	83,52	85,02	70	87,53

Tablo 19’da verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Naci Bilen Evi iç mekân özgünlüğü **Çok İyi** olarak bulunmuştur. Konutta iç mekân donatılarına müdahalede bulunulmadığı ve donatı elemanlarının özgünlüğünü koruduğu tespit edilmiştir.

Mustafa Özkaymaz Evi

Şekil 22. Mustafa Özkaymaz evi iç mekân görseli

Konut olarak inşa edilen yapı sonrasında işlev kazandırılarak kaymakamlığa bağlı kurs merkezi olarak kullanılmış, günümüzde ise boş olarak durmaktadır. Bodrum, 1. kat, 2. kat ve çatı katından oluşmaktadır. Ahşap kapılara sahip odalarda yüklük, çiçeklik örnekleri mevcuttur. Tablo 20’de Mustafa Özkaymaz Evi uzman görüşleri ve AHP analizi sonucu elde edilen görüşlerin bulanık mantık ile değerlendirilmiş sayısal sonuçları verilmiştir.

Tablo 20. Mustafa Özkaymaz Evi uzman görüşleri ve sayısal sonuçları

İç Mekân										
Özgünlükler	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6	U 7	U 8	U 9	U 10
Malzeme	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Form (Biçim)	Orta	Az	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Yapım Tekniği İşçilik	Orta	Orta	İyi	İyi	Orta	İyi	İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi
Kullanım ve İşlev	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	Az	İyi	İyi	Tam
Kentsel Çevre ve Konum	Orta	Orta	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Tam
Yapının Ruhü ve Kimliği	Orta	Az	Orta	İyi	Orta	İyi	Orta	İyi	İyi	Orta
Bulanık Mantık Analiz Sonucu										
İç Mekân Özgünlük	50	50	50	70	50	70	70	85,03	70	84,41

Tablo 20’de verilen uzman değerlendirme sonuçlarının ortalamasına göre, Mustafa Özkaymaz Evi iç mekân özgünlüğü **İyi** olarak bulunmuştur. İşlev kazandırılan yapıda bazı alanların tavan döşemelerinde kaplama yapıldığı diğer iç mekan donatı elemanlarının korunduğu bu nedenle değerlendirme sonucunun **İyi** olarak belirlendiği tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırma kapsamına alınan tescilli evlerin iç mekân özgünlüklerinin değerlendirmeleriyle ilgili elde edilen sonuçlar ve yapılan öneriler aşağıda verilmiştir.

Araştırmada, bu alanda uzman olan kişilerden alınan görüşler ile sağlıklı sonuçların alınması hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçların değişkenlik göstermesi bu hedefe ulaşıldığını göstermektedir. Genel anlamda ise özgünlüğünü koruduğu düşünülen evlerde veya özgünlüğünün az olduğu düşünülen evlerde uzmanların görüşleri paralel sonuçlar vermiştir. AHP ile yapılan değerlendirme ile uzmanların bir yapıda etkili kriterin seçilmesi istenmiş ve yapının ruhu ve kimliğinin etkili kriter olduğu ortaya çıkmıştır. İkinci etkili kriter ise yapım tekniği ve işçilik özgünlüğüdür. Etki değeri en düşük kriter ise kentsel çevre ve konum özgünlüğüdür. Bu sonuçlar bulanık mantık analiz yöntemiyle test edilerek kesin değerler yerine ara değerlere ulaşılmıştır.

Geleneksel Kemaliye evlerinde yer alan iç mekân donatıları sedir, yüklük, çiçeklik, şapkalık, ocak, kahvelik şeklinde sıralanabilir. Araştırmada iç mekânlarda özgünlüğünü korumuş bu donatıların yer aldığı konutların değerlendirme sonuçları genel anlamda iyi veya çok iyi olarak ortaya çıkmıştır. Bazı yapılarda özgün çiçeklik ve yüklükler form olarak değişkenlikler göstermektedir. Sonradan yapılan müdahalelerde ise üst yüzey işlemleri uygulanmış ve boyama yapılarak özgünlüklerini azalttığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda yapılan değerlendirmede iç mekân özgünlüğü en yüksek olan konutlar Mahmut Efeoğlu evi, Hilmi Balioğlu evi, Kemav Müze evi, Mustafa Haznedar evi ve Naci Bilen evi özgünlük değeri **Çok İyi** olarak değerlendirilmiştir. Bu konutlarda iç mekânlarda müdahalede bulunulmamış veya aslına uygun olacak şekilde müdahaleler yapıldığı tespit edilmiştir. Kemav müze evi işlev kazandırılmış bir yapı olarak diğer konutlardan ayrılmıştır. Bu konutlarda müdahalelerin az olması veya yapılan müdahaleler sonucunda yöreye özgü formların bozulmaması, yöre kültürünü betimleyen çiçekliklerin muhafaza edilmesi, kullanılan malzemelerin geleneksel Kemaliye evlerinde kullanılan malzemeler ile uyumlu olması bu konutların özgünlüğünün çok iyi ile değerlendirilmesini sağlamıştır. Bu yapılarda yüklük, sedir gibi donatı elemanlarının muhafaza edildiği belirlenmiştir. Yöreye özgü döşeme çeşidi olan Rıhtım döşemenin bu konutlarda varlığını sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Araştırılan yirmi tescilli konut içerisinde iç mekân özgünlüğü en düşük olan ev ise **Orta** derecesi ile Hanımeli Pansiyon olarak belirlenmiştir. Yapının yeniden işlev kazandırılarak pansiyona dönüştürülmesi esnasında yapılan müdahaleler nedeniyle yüklüklerin formlarında ve kullanılan malzemelerde çeşitlilik ve değişkenlik söz konusudur. Ayrıca döşemelerde yapılan değişikliklerde dikkate alınmıştır. Yörenin özgün iç mekân donatılarından biri olan yüklüklerde biçim değişikliği ile birlikte malzemeninde değişmesi sonucu görünümüyle fazlasıyla değişmiştir.

Konutların bazılarında koruma amacıyla üst yüzey işlemi olarak boya kullanılması çiçekliklerin özgünlük değerini azalttığı tespit edilmiş ve yüklüklerin form değişikliğine uğraması veya malzemelerinin değişmesi sonucu yapının özgünlüğünün olumsuz olarak etkilendiği gözlemlenmiştir.

Gelecek nesillere aktarılması gereken kültürel miraslarımız içerisinde yer alan Kemaliye evlerinin özgünlüğün korunması ve kentsel bütünlüğün sağlanması için yapılacak müdahalelerde gereken özenin gösterilmesi ve uzman desteği alınması önerilmektedir. Koruma kapsamında yer alan bu konutlarda

standartların belirlenerek yapılan akademik araştırmaların ışığında müdahale sınırlarının belirlenmesi gereklidir. Konutlarda kullanılan iç mekân donatılarından özellikle boya işlemi uygulanan çiçeklik, kapı, yüklük gibi öğelerin boyalarının temizlenerek uygun üst yüzey işlemlerinin yapılması, yenilenmesi kaçınılmaz olan öğelerin yeniden yapımında yöreye özgü ahşap malzemenin kullanılması, yine yöreye özgü motiflerin kullanılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Konutlarda özgün döşeme çeşitlerinin kullanılması, müdahalede bulunulmuş döşemelerde özellikle kaplama yapılmış ise bu kaplamaların sökülerek koruma müdahalelerinin yapılması önem arz etmektedir.

UNESCO tarafından geçici miras listesine alınan kentte restorasyon çalışmaları her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Konutların restorasyonu esnasında ilçede bulunan Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon bölümünde görev yapan tecrübeli akademisyenlerle iş birliği yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Ahunbay, Zeynep (2014). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: Yapı Yayın.
- Alper, Berrin (1990). *Kemaliye (Eğin) Yerleşme Dokusu ve Evleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Arı Akman, Nazmiye Gizem (2024). *Yeniden İşlevlendirme Uygulamalarında Özgünlük Kayıplarının Araştırılması: Geleneksel Alanya Konutları Örneği*. Doktora Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Atlas, İsmail (Temmuz 1999). “Bulanık Mantık: Bulanıklılık Kavramı”, *Enerji, Elektrik, Elektromekanik-3e Dergisi*, S. 62, s. 80-85, (http://www.ihaltas.com/downloads/publications/3e_99_07_BM_01.pdf [Erişim tarihi: 10.07.2024]).
- Çahantimur, İspalar Arzu (1997). *Kültür ve Mekân Etkileşimi Kapsamında Konut ve Yakın Çevresi İlişkilerine Diyalektik Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Duygun, Elifcan (2023). *Kamu Yapılarında Biçimin Yeniden Üretimi ve Özgünlük Sorunsalı: Hükümet Konakları*. Doktora Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ertuğrul, İrfan (1996). *Bulanık Mantık ve Bir Üretim Planlamasında Uygulama Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gür, Zülal (2023). *Geleneksel Türk Evi Mekân Kurgusunun İslami İçerik Özünde 20. yy. Mimarlığında İncelenmesi*. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Işıklı, Şevki (Ocak. 2010). “Lotfi A. Zadeh’in Hayat Hikâyesi ve Bulanık Paradigmanın Üç Temel Unsuru”. *Kutadgubilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*, S.17, s. 89-101. (<https://www.acarindex.com/pdfs/729006> [Erişim Tarihi: 07.10.2024]).
- Keskenler, Mustafa; Furkan, Keskenler; Eyüp, Fahri (Haziran 2017). “Bulanık Mantığın Tarihi Gelişimi”, *Takvim-i Vekayi Dergisi*, C. 5, s. 1-10, (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/393211> [Erişim Tarihi: 10.07.2024]).
- Keskin, Serdar (2016). *Geleneksel Kemaliye Evlerinin Ahşap Kapı ve Pencerelerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Küçükerman, Önder; Güner, Şemsi (1995). *Anadolu Mirasında Türk Evleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- Şahin, Halise (2024). *Filiba Geleneksel Evlerinin Türk Evi Mekân Kurgusundaki Yeri*. Doktora Tezi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Şahin, Murat (2021). *Sivil Mimari Örneklerinin Özgünlüğünün Değerlendirilmesi İçin Yöntem Araştırması: Malatya Örneği*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Timor, Mehpare (2011). *Analitik hiyerarşi prosesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Turgut, Hülya (1990). *Kültür-Davranış-Mekân Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Vural, Kerem (2010). *Anadoluda Ev Kültürünün Gelişimi ve Geleneksel Türk Evine Örnek Kemaliye (Eğin) Evleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.
- Yapan, Melike; Büyükmhıç, Gonca (Eylül 2023). “Geleneksel Kemaliye (Eğin) Evlerinin Plan Tipolojisi Üzerine Bir İnceleme”, *IJHE*, C. 9, s. 244-248, (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ijhe/issue/77118/1278134> [Erişim Tarihi: 29.10.2024]).